

Kulturdepartementet

Vår dato 23.01.2020
Deres dato 02.12.2019
Vår referanse
Deres referanse 19/6186

Høringsuttalelse om forslag til lov om mediestøtte

Mediebedriftenes Landsforening (MBL) er mediebedriftenes bransje- og utgiverorganisasjon. MBL skal bidra til å styrke og verne ytringsfriheten, pressefriheten og informasjonsfriheten som grunnleggende verdier i et demokratisk og åpent samfunn, og arbeider for gode og stabile rammebetingelser som fremmer et mangfold av økonomisk sunne medier.

Organisasjonen teller over 320 medlemsbedrifter, herunder rundt 180 mediehus (avis), mer enn ti fjernsynsselskaper og rundt 15 magasin- og ukepressebedrifter. Medlemmene omsetter for rundt 25 mrd. kr, og sysselsetter rundt 10 000 personer.

Vi viser til epost fra avdelingsdirektør Øyvind Christensen datert 21.12.2019 hvor vi gis utsettelse av innleveringsfrist til 24.01.2020.

Oppsummering

- Forslaget om å opprette et Mediestøtteråd har en lang rekke betenkelige sider, og MBL er derfor mot forslaget.
- MBL støtter målsettingene om faste, langsiktige rammer som gir forutsigbarhet.
- Stortinget må drøfte mediestøtten minst hvert annet år.
- Målene som er formulert i mediestøttemeldingen bør ikke inkorporeres i loven.

Generelt om lovforslaget

Høringsnotatet presenterer tre hovedforslag: Etablering av faste, langsiktige rammer for mediestøtten gjennom å lovfeste en modell for fireårige styringssignaler, at de mediepolitiske virkemidlene gjennomgås i en budsjettproposisjon med meldingsdel hvert fjerde år, og opprettelse av et uavhengig Mediestøtteråd.

Det prinsipielle utgangspunktet for mediestøtten må være at løpende nyhetsformidling og samfunnsdebatt er en nødvendig betingelse for et demokrati. Mediehusene og det de leverer er demokratiets infrastruktur. Derfor er det viktig og nødvendig at utforming og kontroll av mediepolitikken og virkemidlene skjer i regi av, og under oppsyn av folkevalgte organer. Det kommer vi tilbake til.

Forslagene svarer ikke på utfordringen som ble beskrevet i Mediemangfoldsutvalgets innstilling, NOU 2017: 7 *Det norske mediemangfoldet. En styrket mediepolitikk for borgerne.*

Mediemangfoldsutvalget var bekymret for at for mye av den samfunnsviktige journalistikken vil bli bygget ned og forsvinne før bærekraftige forretningsmodeller eventuelt viser seg å kunne finansiere den. Denne bekymringen er fremdeles høyst reell, noe Medietilsynet underbygger i sin rapport *Norsk medieøkonomi - Ein rapport om den økonomiske utviklinga i norske medieverksemdar 2014 – 2018*.¹ Der skriver tilsynet på side 38:

«Det er [...] altfor tidleg å «friskmelde» bransjen. Den framtidige inntektsutviklinga er uvisst; inntektene frå papirrelaterte produkt er forventa å falle vidare i åra som kjem, og dei globale gigantane kjem også framover til å utfordre dei norske aktørane kraftig i reklamemarknaden.»

Det er derfor viktig at departementet raskt følger opp Stortingets vedtak da meldingen ble behandlet om å utrede en såkalt 'verktøykasse' av mediepolitiske tiltak, som på kort varsel kan iverksettes om behovet skulle oppstå.

Den alvorligste trusselen mot mediemangfoldet er at evnen til å finansiere journalistikken er svekket gjennom mange år. Selv om de økonomiske resultatene for bransjen og enkeltmedier har vært gode de siste to årene, er mediehusene ennå i stor grad avhengige av inntekter fra papirutgavene. Disse inntektene svekkes fra år til år gjennom at både annonseinntektene og opplaget for papirutgavene synker. Det er usikkert om de gode resultatene vil holde seg i årene som kommer.

Gode rammebetingelser er en forutsetning for at norske medier skal kunne hevde seg i konkurransen og fortsatt levere godt innhold som ivaretar nyhetsformidling og samfunnsdebatt og utvikler norsk språk og kultur. Derfor er det nødvendig å ha en levende politisk debatt om mediepolitikkenes virkemidler og innretning.

I Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfald og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid* anmerker flertallet følgende:

«Komiteen merker seg at en overvekt av instansene som var på komiteens høring 6. mai 2019, var skeptiske til etableringen av rådet. Flere påpekte at dagens ordning fungerer godt, mens andre mente dette ville innebære mye makt på få personer og at det ville bli utfordringer knyttet til legitimitet. Med bakgrunn i dette vil komiteen oppfordre regjeringen til å gjøre rede for, og vurdere nærmere, hvilken myndighet som bør delegeres fra storting og regjering i arbeidet med de organisatoriske og regulatoriske rammene for rådet.»

Departementet har en gjennomgang av dette i høringsnotatet, men det er ikke godt begrunnet hvorfor etablering av Mediestøtterådet er nødvendig og hensiktsmessig. Departementet har heller ikke imøtegått de innvendingene som fremkom under høringen og som komiteflertallet her viser til.

Forvaltning av mediestøtten: Mediestøtteråd

Departementet foreslår at det opprettes et Mediestøtteråd, og at rådet sikres uavhengighet i utøvelsen av sine oppgaver ved at Kongen og departementets myndighet til å instruere eller omgjøre rådets avgjørelser avskjæres. Videre avskjæres Kongens og departementets kompetanse

¹ https://medietilsynet.no/globalassets/dokumenter/rapporter/2019/191122-okonomirapport_2014-2018_mt-total.pdf

til å treffe egne avgjørelser om fordeling av midler mellom tilskuddsordningene, og kompetansen til å vedta forskrifter om tilskuddsordningene.

Intensjonene bak forslaget er gode: tydelig armlengdes avstand og legitimitet. Forslaget betyr imidlertid at vesentlig deler av mediepolitikkenes utforming og håndheving overføres til et byråkratisk organ utenfor politisk kontroll.

Det er en lang rekke alvorlige innvendinger mot et slikt forslag:

- Mediestøtte er demokratistøtte, og har utgangspunkt i ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet. Det er derfor uheldig at en vesentlig del av makten på området foreslås lagt til et organ som vil være utenfor folkevalgt kontroll. Det vil gi et demokratisk underskudd.
- Mediestøtterådet skal både fordele mediestøtten, fastsette regler for tilskuddsordningene i forskrift, og også foreslå nye ordninger eller avvikling av eksisterende. Rådet vil dermed ikke bare få en utøvende rolle med fordelingen, men vil også kunne komme med forslag til vilkårene for å motta tilskudd og hvordan tilskuddets størrelse skal fastsettes. Dette vil gi en betydelig og uheldig maktkonsentrasjon.
- Mediestøtterådet blir både regelutformer og regelforvalter, noe som bryter med maktfordelingsprinsippet og er en uheldig sammenblanding av roller som skal holdes atskilt. Maktfordelingsprinsippet skal blant annet hindre maktmisbruk gjennom at ulike instanser kan føre kontroll med hverandre. Dette avskjæres i forslaget gjennom at verken departement eller Kongen kan overprøve rådet, som i praksis blir suverent.
- Mediestøtterådet gis mulighet til å gjøre justeringer i fordelingen mellom ordningene innenfor fireårsperioden. Dette svekker den demokratiske legitimiteten ytterligere, og vil også kunne skape betydelig uforutsigbarhet for støttemottakerne – noe som bryter med hensynet til forutsigbarhet.
- Det åpnes også for en grad av subjektive vurderinger innenfor de gitte rammene. Det kan gi uforutsigbarhet og er ikke forenlig med prinsippet om objektive kriterier.
- Forslaget vil føre til mer byråkrati gjennom at det opprettes et organ, rådet, mellom departement og tilsyn.
- Den foreslåtte kompetansesammensetningen til rådsmedlemmene gir grunn til bekymring. Bransjen er i rask endring, og det er svært krevende å ha oppdatert dybdekunnskap.
- Det er grunn til å frykte at modellen vil gi langt færre mediepolitikkdebatter på Stortinget.
- Som tidligere påpekt det er ikke godt begrunnet hvorfor etablering av Mediestøtterådet er nødvendig og hensiktsmessig. Departementet har heller ikke imøtegått de innvendingene som fremkom under komitehøringen.

MBL er derfor mot forslaget om å opprette et Mediestøtteråd.

Departementet skriver i høringsnotatet at «Forvaltningen av mediestøtten er allerede i dag innrettet med mekanismer som skal sikre redaksjonell uavhengighet og mediebrukernes tillit til tilskuddssystemet. Tilskuddsordningene er basert på mest mulig objektive kriterier. I tillegg er forvaltningen av ordningene delegert til Medietilsynet. Medietilsynet er i hovedsak underlagt departementets instruksjonsmyndighet, selv om departementet i praksis ikke har involvert seg i tilsynets behandling av enkeltsaker.»²

² 1.1.

MBL er enig i beskrivelsen, og kan altså ikke se at departementet har begrunnet og underbygget hvorfor det er nødvendig og hensiktsmessig å opprette Mediestøtterådet. Dersom man vil lovfeste at offentlige myndigheter ikke skal kunne øve redaksjonell innflytelse på mediene, kan man utvide Lov om redaksjonell fridom i media, § 4, til ikke bare å gjelde eiere, men også «offentlige myndigheter, kommersielle aktører eller noen annen interessegruppe», slik det står i Redaktørplakatens beskrivelse av redaktørens redaksjonelle uavhengighet. Dette vil også omfatte alle redaktørstyrte medier.

Det er viktig at mediepolitikken utformes av politisk valgte myndigheter. MBL er derfor enig når departementet skriver at «Derfor er mediepolitikken mål og virkemidler i høyeste grad et anliggende for regjeringen og Stortinget.»³ Det er nødvendig at det legges opp til at Stortinget diskuterer den mediepolitiske situasjonen og virkemidlene minst hvert annet år.

Faste og langsiktige økonomiske rammer for mediestøtten

Departementet foreslår at det etableres et system for fireårige styringssignaler for NRK og den direkte mediestøtten. Ordningen vil innebære at Kulturdepartementet hvert år etter stortingsvalg kommer med forslag til den langsiktige økonomiske rammen for NRK og den direkte mediestøtten i en budsjettproposisjon. Proposisjonen skal inneholde en meldingsdel, hvor departementet bl.a. redegjør for de økonomiske forutsetningene for medievirksomhet i Norge og gir en vurdering av de mediepolitiske virkemidlene. Denne informasjonen skal sikre Stortinget et best mulig avgjørelsesgrunnlag.

MBL er enig i at fireårige styringssignaler fra Stortinget, inkludert en økonomisk ramme, basert på de økonomiske forutsetningene for medievirksomhet i Norge og en vurdering av de mediepolitiske virkemidlene, vil styrke mediepolitikken.

Samtidig må Stortinget som nevnt drøfte mediepolitikk oftere enn hvert fjerde år. Det må ikke legges føringer som betyr at Stortinget i mindre grad enn nå får anledning til å diskutere mediepolitikk.

En slik ordning må heller ikke være til hinder for at departement og Storting kan iverksette tiltak i ekstraordinære situasjoner.

Produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier

Formålsbestemmelsen foreslås gitt enkelte tillegg. Departementet foreslår å presisere at tilskuddet kun kan tildeles til tekstbaserte nyhets- og aktualitetsmedier. Tilføyelsen av "tekstbasert" er ikke ment å utgjøre noen realitetsendring fra dagens praksis. Som etter dagens praksis, kreves det ikke at tilskuddsmottakerne utelukkende benytter seg av tekst for å fremme sitt budskap. Også medier som bruker lyd og bilde integrert i tjenesten kan falle inn under ordlyden, så sant de hovedsakelig er tekstbaserte. Videre foreslår departementet å ta inn i formålsbestemmelsen at vilkårene for å motta produksjonstilskudd i størst mulig grad skal være objektive, og bidra til forutsigbarhet for tilskuddsmottakerne.

MBL oppfatter dette som formalisering av eksisterende målsettinger og praksis og støtter forslagene.

³ 5.4.1.

Lovfesting av mål

Høringsnotatet etterlyser høringsinstansenes syn på om noen av målene formulert i mediestøttemeldingen bør inkorporeres i loven. Dette gjelder disse målene:

- Mediestøtta skal leggja til rette for lokale medium i heile landet og unngå kvite flekkar geografisk ved å sørge for omfordeling til små, lokale aviser
- Mediestøtta skal leggje til rette for samfunns viktig og undersøkjande journalistikk og redusere tematiske kvite flekkar
- Mediestøtta skal bidra til innovasjon og utvikling i mediebransjen
- Mediestøtta skal i minst mogleg grad gi insentiv til uheldige tilpassingar.

Disse hensynene er viktige, men det er ikke hensiktsmessig å ta dem inn i loven. De bør være nettopp mål.

Vennlig hilsen

MEDIEBEDRIFTENES LANDSFORENING

Randi S. Øgrey

Adm. dir.